

Blåmåndagen

Steinar Strøm – Hardingfele

-
1. Blåmåndagen 2:02
 2. Dauve-Hans 2:17
 3. Vestgardingen 2:45
 4. Den urimelige låtten 2:41
 5. Juvsrcunningen 2:37
 6. Springar av Helje Reistad 2:16
 7. Springar etter Karl Bjørnsen 1:48
 8. Reinlender etter Anders G. Stubberud 2:37
 9. Kolsrudsagarn 2:11
 10. Halling 1:58
 11. Sortebergspringar 1:53
 12. Ravnåsen I 2:10
 13. Springar etter Ola Hiåsen 2:27
 14. Maltsteinen 2:34
 15. Myllarens siste slått 3:50
 16. Springar etter Erik Evju 1:35
 17. Springar etter Helje Reistad 2:19
 18. Salmetone 1:44
 19. Tårån i troppin 3:38
 20. Reiseslått etter Anders G. Stubberud 2:23

KILDER

Knut Bakke (1941)

Knut lærte av spellemenn i Kongsberg spel- og dansarlag, men mest av Fritjof Stordalen. Jeg lærte av Knut i to år før jeg begynte i Sigdal spellemannslag. Knut var en tålmodig instruktør som og vekte interessen i meg som ung spellemann.

Nils Stubberud (1921)

Nils er hovedkilden min fra 1980 til han døde i 1996. Han var sonn til spellemannen Anders G. Stubberud (1885). Han var svært ung da han begynte å spelle og hevda seg som spelemann ganske tidlig. Han var den som og dro til mange spellemenn i Bygda, også uten om de som var fast i spellemannslaget. Han hadde flere former og noen andre slåtter som andre ikke hadde. Fra 1944 var han gardsgutt hos Torkjell Haugerud. Gjennom Torkjell fikk Nils med seg stoff fra Telemark, samt Torkjell sine egne komposisjoner.

Gunnar Stubberud (1925)

Gunnar er broren til Nils. Han hadde en spillestil som var ulik broren, Nils. Gunnar hadde sterke fingre og kraftigere spell enn broren. Samtidig var det nok han som hadde flest slåtter direkte av faren; Anders G. Stubberud. Det var på øvingene i spellemannslaget jeg lærte de fleste slåttene av han.

Engebret Hiåsen (1916)

Jeg var ofte på besøk til Engebret når jeg var ung. Engebret hadde god oversikt over spellemenn, former og historier. Engebret var den spellemannen som hadde mange runddansslåtter. Engebret var sønn til spellemannen Helje Hiåsen (1885–1956) og broren Ola Hiåsen.

Ola Hiåsen (1920)

Han var den mest brukte dansespellemannen i Sigdal når jeg vokste opp. Han hadde en særegen måte å gi slåtten framdrift, slik at den ble en god danseslått. Han lærte mye av faren Helje, fra Ola Viksbråten og Karl Bjørnsen. Slåttene jeg lærte av han, lærte jeg ofte rett etter konserter. Ola lærte nok mange slåtter bare ved å høre dem. Mange hadde han nok lært, uten at han helt var klar over hvilke kilder han hadde. «Je, visste ikkje at je kunn'en ein gong, mens så plutselig så spella je'n», sa Ola om en av slåttene jeg lærte av han.

Torstein Lie (1924)

Torstein var sonn av spellemannen Nils Lie. Torstein viste interesse, men faren var redd for fela, så Torstein tjuvlånte den. I området hvor han vokste opp, var det mye spell. Torstein lærte slåtter ved å sitte og høre andre spelle, og mest hadde han etter faren, Nils. Av andre kilder for Torstein nevnes Karl Bjørnsen og Ola Viksbråten. Jeg lærte slåtter av Torstein etter at hans barnebarn begynte å spelle. En gang jeg lurte på hvordan han gjorde et tak, sa Torstein til barnebarnet Gerd Marit: «Du får spella det før'n du.»

Per Enderud (1912)

Han hadde mye av sitt stoff fra Eggedal – særlig etter faren Ola. Han hadde et driftig og godt dansespell. Per var og født inn i en spelemannsfamilie med far Ola som spella, mora som sang. Brødrene som var også gode spellemenn. Det var ikke mange turene jeg og pappa hadde til Per, men heldigvis ble det slåtter med hjem.

Sigbjørn B Osa (1910)

Etter en konsert i 1983 ble jeg kjent med Sigbjørn. Han så at jeg var ivrig og ville hjelpe en ung spellemann. Sigbjørn hadde en helt annen metodikk og tilnærming enn andre spellemenn. Med teoretiske tilnærminger for en ung gutt som var vant til praktisk læring, gikk det noen ganger på tålmodigheten løs. Under en økt med bogehanda hvor jeg ikke helt fikk til hva han ville, utbrøt Sigbjørn: «Nei Steinar, du skal halde slik du gjer når du pissar!... Bravo Steinar!» Så blei det en god latter av det. Spellinga med Sigbjørn var ikke fast, men vi fikk til å møtes når han hadde konserter i nærheten, eller ved at jeg tok turen til Voss.

LÅTER

Blåmåndagen, springar

Kilde: Nils Stubberud

Navnet fikk slåtten etter at denne ble spella mye etter ei kappleikshelg med spellemannslaget. Nils hadde denne etter Karl Bjørnsen (1888–1976)

Dauve-Hans, springar

Kilde: Nils Stubberud, forma ut sjøl sammen med Nils Stubberud

Hans Olsen var født tunghørt, som på den tida ble kalt «dauvhørt». Derav fikk han navnet Dauve-Hans. Dette er en springar Dauve-Hans selv skal ha spelt. Han skal ha vært en dyktig spellemann.

Even Nubberud bestemte seg for at han lå sjuk, og at det var på slutten. Han ville ikke stå opp av senga uansett hvor mye han ble stelt med og hvor frisk han egentlig var. Dauve-Hans kom innom og så det lå ei fele der. Han tok fram fela og begynte å spelle. Even nekta ham å spelle, men det hørte ikke Dauve-Hans. Da stod Even opp i sinne og hadde ingen grunn til å være sjuk mer.

Vestgardingen, springar

Kilde: Engebret Hiåsen, egen form

Garden vestre Hiåsen ble kalla Vestgarden. Fanjunker Ole O. Hiåsen (1851–1925) som bodde i Vestgarden ble kalla både Fanjunkeren og Vestgardingen. Han lika å bruke denne slåtten. Forma er etter Engebret Hiåsen. Selv har jeg lagt den om.

Den urimelige låtten, springar

Kilde: Nils Stubberud

Nils lærte denne av faren sin Anders G. Stubberud, som hadde denne etter onkelen sin. Onkelen skal ha plystra låtten til han. Den var trulig ikke like endefram, så låtten fikk det navnet. Det er den samme låtten som blir kalla Treskreppa.

Juvstrunningen, springar

Kilde: Nils Stubberud

Denne slåtten har fått navnet etter gården Juvstrunningen i Eggedal. Trulig er det spellemannen Halvor Halvorsen Solum (f 1862) som ble kalla Juvstrunningen, når han selv bodde på gården. Halvor H Solum utvandra til Amerika.

Springar av Helje Reistad

Kilde: Nils Stubberud

Nils hadde denne slåtten fra Helje Reistad.

Springar etter Karl Bjørnsen

Kilde: Nils Stubberud

Nils lærte denne av Karl Bjørnsen, som var en var en av de store kildene til Nils. Som flere av slåttene i Sigdal, hadde denne ikke navn.

Reinlender etter A.G. Stubberud

Kilde: Nils Stubberud

Denne reinlenderen er forma ut av Anders G Stubberud.

Kolsrudsagarn, vals

Kilde: Torstein Lie

Kolsrudsagarn Ole Torgersen Saga (1835–1898) også kalt Kolsrudsagarn. Dette var en vals han brukte. Torstein hadde denne valsen etter Karl Bjørnsen.

Halling

Egen komposisjon

Sortebergspringar

Kilde: Torstein Lie og Gerd Marit Ødegård

Denne slåtten har Torstein etter faren sin, Nils Lie (1888–1971). Nils Lie lærte den av Wilhelm Sorteberg i 1911, da han var på hogst i Krødsherad.

Ravnåsen I, springar

Kilde: Nils Stubberud

Narve Ravnås (1802–1884) var en av de gode dansespellemennene i bygda. Han hadde et voldsomt temperament. Hvis det gikk galt når han svarva kopper, slo han dem sund. Ikke bare den koppen han jobba med, men alt han hadde gjort før den dagen. En gang han kjørte tømmer var han ueheldig og velta lasset, så stokkene trilla ned en skråning. «Je, hadde ingen ting å brite meg på, så je satte meg på ein stubbe og grein,» sa Ravnåsen da.

Springar etter Ola Hiåsen

Kilde: Nils Stubberud

Dette var en av de gode springarene som Ola brukte mye når han spilte til dans. Nils lærte denne av spellekomponisten Ola Hiåsen, og jeg lærte den av Nils etter at vi hadde vært i begravelsen til Ola. Nils hadde ikke noe annet navn på den.

Maltsteinen, gangar/lydarslått

Kilde: Nils Stubberud

Nils hadde denne etter Torkjell Haugerud. Nils fortalte at Torkjell satte slåtten svært høyt, og han fikk ikke lov å lære hele slåtten på en gang, selv hvor kort slåtten var. Det måtte to kvelder til for å lære den. Det samme gjaldt når jeg fikk lære den av Nils.

Slik fortalte Torkjell Haugerud om slåtten til Nils Stubberud:

«Ein gamal eiendomeleg Telemarkslått. Myllarguten brukte den mye.

Sagnet er at en mann frå Rauland drog til byen med sommarsanken. Smør, ost, egg osv. for å selge det og kjøpe med seg klær og anna til heimen. I stedet kom mannen på fylla og ødsla alle pengane til det. På veien heim begynte han å angre og tenkte på hva kjerringa ville gjøre med han. Han ble meir og meir fra seg av anger ettersom heimen nærmet seg. Han begynte så å tulle noen toner. Dette skjedde ved maltsteinen hvor han gikk og grubla og diktia ein stubb.» Derfor er slåtten blitt kalt Maltsteinen.

Myllargutens siste slått, gangar

Kilde Nils Stubberud

Nils hadde denne etter Torkjell Haugerud. Myllaren skal ha sittet i senga og spelt når det lei mot slutten. Det fortelles at denne slåtten var den siste han spelte.

Springar etter Erik Evju

Kilde Nils Stubberud

Erik Evju (1875–1965) hadde mange gamle slåtter som ingen andre kjente til. Denne slåtten er en av de som Nils fikk fra Erik.

Springar etter Helje Reistad

Kilde: Nils Stubberud

Helje Reistad (1851–1938) var som en mentor blant spellemennene i Sigdal tidlig på 1900-tallet. Han skal ha lært av både Nils Mollerud (1835–1919) og Tron Kringstad (1812–1870). Han var også kilde for Reistad- og Bergamusikken som var et orkester på 1920–30-tallet. De spelte både runddansmusikk og slåttemusikk med fele, bratsj og cello.

Salmetone

Kilde: Halvor Kvistle

En gammel tone på «Et barn er født...»

Tårân i Troppin, lydarslått av Torkjell Haugerud

Kilde: Nils Stubberud

Tårân var en av tre gyrrer, Ljose Signe, Glima og Tårân. Torkjell laga tre slåtter, en til hver av gyrene. Nils Stubberud lærte denne slåtten av Torkjell når han jobba på Nes i Seljord.

Reiseslått etter A.G. Stubberud

Kilde: Nils Stubberud

Denne slåtten har Nils etter faren Anders G. Stubberud (1885–1960). Slåtten skal være laget av Anders.

BIO

Jeg har kjent til Steinar siden han var ung spellemann. Først og fremst ble jeg kjent med gjennom kurs i Sigdal Spellemannslag, da han som 17-åring hadde tatt på seg oppgaven som instruktør. Allerede på den tiden satt han inne med, og kunne spille, nesten det som var verdt å kunne av lokalt stoff.

Stort talent til tross: I stedet for å satse på og rendyrke sin egen karriere, var han svært opptatt av å formidle slåttemusikken til andre som ville lære.

Steinar fikk ganske fort en fin gjeng ungdom og voksne aktive. Som leder har han siden nesten kontinuerlig holdt på. Alltid blid og kneggende. Vi deltok mye på kappleiker på 80- og 90-tallet, og det store for Sigdal spellemannslag var da juniorlaget vant lagspel for junior på Landskappleiken i 1989.

Sjøl rykka han opp i A-klassen det året, men for oss virka det som om det hadde 2. prioritet.

På forespørsler tok han med seg de elever som hadde tid, og stilte opp på selv de minste arrangementer. Selv hadde han nesten alltid tid.

I dag ser en resultat av hans engasjement. Flere av de aktive ungdommene er med videre i Sigdal spellemannslag, og andre er aktive i musikk- og kulturlivet der de har bosatt seg. Andre av oss har glede av å være kvalifiserte lytttere.

Først de siste åra har Steinar prioritert å utvikle sitt eget uttrykk. Man kan vel si han modnes seit men godt, og det er både utøveren og lytterne vel unt!

Borgar Taugbøl

TUNE SOURCES

Knut Bakke (1941)

Knut Bakke mainly learned from fiddlers in *Kongsberg spel og dansarlag*, but he also learned a great deal from Fritjof Stordalen. I took lessons from Knut for two years before joining *Sigdal spellemannslag*. Knut was a patient teacher, and he awakened my interest in fiddling.

Nils Stubberud (1921)

Nils was my main source of tunes from 1980 until he passed away in 1996. He was the son of fiddler Anders G. Stubberud (1885). He began playing at a very early age. In addition to learning from members of the *spellemannslag*, he also learned from other fiddlers in the district. He knew a number of tunes that others did not play. He worked as a farm hand for Torkjell Haugerud in 1944. Nils learned Telemark tunes, as well as some of Torkjell's own compositions, from Torkjell.

Gunnar Stubberud (1925)

Gunnar was Nils' brother. He had a different playing style than Nils. Gunnar had strong fingers and a more energetic style. He learned many tunes from his father, Anders G. Stubberud. I mainly learned tunes from him at *spellemannslag* rehearsals.

Engebret Hiåsen (1916)

I visited Engebret often when I was young. Engebret had extensive knowledge about fiddlers, forms, and background stories. Engebret knew many *runddans* tunes. He was the son of fiddler Helje Hiåsen (1885–1956) and the brother of Ola Hiåsen.

Ola Hiåsen (1920)

Ola Hiåsen was the most popular dance fiddler in Sigdal when I grew up. He had a characteristic way of giving a tune momentum so that it would be a good dance tune. He learned a great deal from his father, Helje, as well as from Ola Viksbråten and Karl Bjørnsen. The tunes I learned from him, I often learned right after concerts. Ola learned many tunes just by hearing them. He had probably learned many tunes without being fully aware of who his sources were. Ola said, "I didn't even know that I knew it, but then suddenly I played it," about one of the tunes I learned from him.

Torstein Lie (1924)

Torstein was the son of fiddler Nils Lie. Torstein showed an interest in fiddling, but his father was protective of his fiddle, so Torstein borrowed it without asking. There was a great deal of fiddling in the area where he grew up. Torstein learned tunes by sitting and listening to others play, and he learned most of his tunes from his father, Nils. His other sources include Karl Bjørnsen and Ola Viksbråten. I began learning tunes from Torstein after his granddaughter started playing. Once, when I wondered how a section went, Torstein said to his granddaughter, Gerd Marit: "You should play it for him."

Per Enderud (1912)

A great deal of Per Enderud's repertoire was from Eggedal, and one of his main sources was his father, Ola. Per was a dynamic, good dance fiddler. He was born into a fiddler's family. His father played fiddle, his mother sang, and his brothers were also good fiddlers. My father and I did not visit Per many times, but luckily we were able to learn some of his tunes.

Sigbjørn B. Osa (1910)

I got to know Sigbjørn after a concert in 1983. He saw that I was eager, and he wanted to encourage a young fiddler. Sigbjørn had a completely different methodology and approach than other fiddlers. As a young boy who was used to practical learning, Sigbjørn's theoretical approach sometimes tried my patience. I remember a time when, while working on bow hand technique, I didn't quite manage to do what he wanted, and he burst out: "No Steinar, you have to hold the bow with the same grip you use when you piss!... Bravo Steinar!" We had a good laugh. I didn't have regular lessons with Sigbjørn, but we managed to meet when he had concerts in the vicinity, or when I took trips to Voss.

TUNES

Blåmåndagen, springar

Source: Nils Stubberud

This tune received its name after being played a great deal following a *kappleik* (competition) weekend with the *spellemannslag*. Nils learned this tune from Karl Bjørnsen (1888–1976).

Dauve-Hans, springar

Source: Nils Stubberud. I reworked the tune in collaboration with Nils Stubberud.

Hans Olsen was born hard of hearing, which at that time was called *dauvhørt*. For this reason, he was nicknamed “Dauve-Hans”. This is a *springar* that Dauve-Hans played. He supposedly an excellent fiddler. One time, Even Nubberud believed he was ill, and that the end was near. He wouldn’t get out of the bed, no matter how much he was tended to, and how healthy he actually was. Dauve-Hans paid Even a visit and saw a fiddle lying there. He took out the fiddle and began to play. Even refused to let him play, but Dauve-Hans could not hear him. Even got out of bed in anger, and he had no reason to be sick any longer.

Vestgardingen, springar

Source: Engebret Hiåsen, my own form

The vestre Hiåsen farm was also called Vestgarden. Colour sergeant Ole O. Hiåsen (1851–1925), who lived on the Vestgarden farm, was nicknamed both “Fanjunkeren” and “Vestgardingen”. He liked to play this tune. I learned the tune from Engebret Hiåsen, and have modified it myself.

Den urimelige låtten, springar

Source: Nils Stubberud

Nils learned this tune from his father, Anders G. Stubberud, who had learned it from his uncle. His uncle whistled the tune to him. It was probably not very straightforward, so the tune was called “*Den urimelige låtten*” (“The Unreasonable Tune”). This tune is also known under the name “Treskreppa”.

Juvsrunningen, springar

Source: Nils Stubberud

This tune is named after the Juvsrunningen farm in Eggedal. Fiddler Halvor Halvorsen Solum (b. 1862) was also probably nicknamed “Juvsrunningen”, since he lived on the Juvsrunningen farm. Halvor H. Solum emigrated to America.

Springar composed by Helje Reistad

Source: Nils Stubberud

Nils learned this tune from Helje Reistad.

Springar etter Karl Bjørnsen

Source: Nils Stubberud

Nils learned this tune from Karl Bjørnsen, who was one of Nils’ main sources. Like several of the tunes in Sigdal, this tune does not have a name.

Reinlender etter A. G. Stubberud

Source: Nils Stubberud

This *reinlender* was reworked by Anders G. Stubberud.

Kolsrudsagarn, vals

Source: Torstein Lie

Ole Torgersen Saga (1835–1898) was also called “Kolsrud-sagarn”. This is a *vals* he played. Torstein learned this *vals* from Karl Bjørnsen.

Halling

My composition

Sortebergspringar

Sources: Torstein Lie and Gerd Mari Ødegård

Torstein learned this tune from his father, Nils Lie (1888–1971). Nils Lie learned it from Wilhelm Sorteberg in 1911, when he was logging in Krødsherad.

Ravnåsen I, springar

Source: Nils Stubberud

Narve Ravnås (1802–1884) was one of the good dance fiddlers in the district. He had a fierce temper. If something went wrong while he was turning wooden cups on a lathe, he smashed the cups to pieces. Not just the cup he was working on, but everything he had made earlier that day. Once, while he was driving timber, he accidentally overturned the load, and the logs rolled down a hillside. “I didn’t have anything to take my anger out on, so I sat down on a stump and cried,” Ravnåsen said.

Springar etter Ola Hiåsen

Source: Nils Stubberud

This was one of the great *springar* tunes that Ola Hiåsen often played for dancing. Nils learned the tune from Ola, and I learned it from Nils after we had attended Ola’s funeral. Nils did not have a name for the tune.

Maltsteinen, gangar/lydarslått

Source: Nils Stubberud

Nils learned this tune from Torkjell Haugerud. Nils said that Torkjell valued this tune very highly, and Nils was not allowed to learn the entire tune at once, no matter how short the tune was. It took two evenings to learn it. The same thing applied when I learned it from Nils.

Torkjell Haugerud told Nils Stubberud the following story about the tune:

"This is an old, distinctive Telemark tune. Myllarguten played it a lot. According to legend, a man from Rauland went to the city to sell summer products from his farm, such as butter, cheese, eggs, etc., and buy clothes and other things for his home. Instead, the man got drunk and squandered all the money. On the way home he started to regret what he'd done and began thinking about what his wife would do with him. He became more and more beside himself with regret as he approached his home. Then he began humming some notes. This occurred near the malt stone (*maltsteinen*), where he went and brooded and composed a tune. The tune has therefore been called 'Maltsteinen'."

Myllargutens siste slått, gangar

Source: Nils Stubberud

Nils learned this tune from Torkjell Haugerud. Myllaren supposedly sat and played it on his deathbed. It is said that this tune was the last tune he played.

Springar etter Erik Evju

Source: Nils Stubberud

Erik Evju (1875–1965) played many old tunes that no one else knew. This is one of the tunes Nils learned from Erik.

Springar etter Helje Reistad

Source: Nils Stubberud

Helje Reistad (1851–1938) was a mentor for fiddlers in Sigdal during the early 1900s. He had learned from Nils Mollerud (1835–1919) and Tron Kringstad (1812–1870). He was also a source for *Reistad- og Berganmusikken*, which was an orchestra that was active during the 1920s and '30s. They played both *runddans* and *bygdedans* music on fiddle, viola, and cello.

Salmetone

Source: Halvor Kvistle

An old melody for the hymn "Et barn er født i Betlehem".

Tårān i Troppin, lydarslått composed by Torkjell Haugerud

Source: Nils Stubberud

Tårān was one of three troll women: Ljose Signe, Glima, and Tårān. Torkjell Haugerud composed three tunes, one for each of the troll women. Nils Stubberud learned this tune from Torkjell while working in Nes in Selsjord.

Reiseslått etter A. G. Stubberud

Source: Nils Stubberud

Nils learned this tune from his father, Anders G. Stubberud (1885–1960). Anders supposedly composed the tune.

EN STOR TAKK TIL

Knut Hamre for god hjelp til å sette tanker på rett plass. Og takk for god kaffe.

John Ole Morken og Lajla Renate Buer Storli for bistand med demo og spark bak.

Folkemusikkcenteret i Buskerud ved Gisli Johann Gretarson for gode lokaler og for lån av utstyr under innspillingen.

En stor takk til Norsk kulturråd som har gitt økonomisk støtte til produksjonen.

Opptak: Niels J. Røine

Miks/master: Fridtjof A. Lindemann – Stryke Audio

Foto: Nina Djærff og Niels J. Røine (page 4+10)

Grafisk formgiving: Eva Karlsson

Engelsk oversettelse: Laura Ellestad

BIO

I have known Steinar since he was a young fiddler. I first got to know him at a course arranged by *Sigdal spellemannslag*, at which he (at the age of 17) was the instructor. At that time he already knew, and could play, almost all of the local tunes that were worth knowing.

In spite of his great talent: instead of pursuing and cultivating his own career, he was very involved in teaching fiddle music to others who wanted to learn.

Steinar quickly activated a great group of youth and adult fiddlers. Since that time, he has almost continuously served as the group's leader. Always cheerful and chuckling. We participated in many *kappleikar* during the 80's and 90's, and *Sigdal spellemannslag*'s greatest accomplishment was when the junior group won the class for junior *lagspel* (ensemble playing) at *Landskappleiken* (Norway's annual national folk music competition) in 1989.

He himself advanced to the A class that year, but to us it seemed like that achievement took second priority.

When the *spellemannslag* was asked to perform, Steinar brought the students who had time, and showed up at even the smallest events. He almost always had time.

The results of his commitment are visible today. Several of the active junior players became members of *Sigdal spellemannslag*, and others are active in the music and cultural communities where they have settled. Still others have the pleasure of being qualified listeners.

Only in the last few years has Steinar prioritized developing his own musical voice. It could be said that he has ripened late, but very nicely, and this is wonderful for both the performer and the listeners!

Borgar Taugbøl